ISSAI 140

Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas ISSAI standartus izdevusi Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija INTOSAI. Plašākai informācijai apmeklējiet interneta vietni www.issai.org

Kvalitātes kontrole Augstākajās revīzijas iestādēs

INTOSAI

INTOSAI PROFESIONĀLO REVĪZIJAS UN LABAS PĀRVALDĪBAS STANDARTU PADOME

INTOSAI Framework of Professional Pronouncements

Profesionālo revīzijas un labas pārvaldības standartu padome (IFIPP)
www.issai.org

INTOSAI Ģenerālsekretariāts - RECHNUNGSHOF
(Austrijas revīzijas palāta) DAMPFSCHIFFSTRASSE 2
A-1033 VĪNE, AUSTRIJA
E-pasts: intosai@rechnungshof.gv.at
www.intosai.org

INTOSAI, 2019
1) Iepriekš pazīstams kā ISSAI 40
2) Apstiprināta 2010.gadā
4) Profesionālo standartu un vadlīniju ietvarā (IFPP), 2019.gadā pārdēvētas par ISSAI 140, ar redakcionālām izmaiņām.

Par ISSAI standartu izdošanu un aktualizēšanu atbildīga ir INTOSAI profesionālo revīzijas un labas pārvaldības standartu padome (IFIPP).

1. Ievads

Šī dokumenta mērķis ir palīdzēt Augstākajām revīzijas iestādēm (turpmāk tekstā - ARI) izveidot un uzturēt piemērotu kvalitātes kontroles sistēmu, kas aptver visu revīzijas iestādes darbu. Šim dokumentam jāpalīdz izveidot ARI kvalitātes kontroles sistēmu, kas būtu atbilstoša to pilnvarām, apstākļiem un kvalitātes riskiem.

Galvenais izaicinājums, ar ko saskaras visas ARI ir konsekventa augstas kvalitātes revīzijas un citu darbu veikšana. ARI padarītā darba kvalitāte ietekmē to reputāciju, uzticamību un spēju īstenot savas pilnvaras.

Lai kvalitātes kontroles sistēma būtu efektīva, tai jābūt daļai no ARI stratēģijas, kultūras, pamatprincipiem un procedūrām tā, kā noteikts šajās vadlīnijās. Šādā veidā kvalitāte nav tikai papildus process, bet tiek iestrādāta katras ARI darbu izpildē un ziņojumu sagatavošanā.

Šis dokuments ir neatņemama Starptautisko Augstāko revīzijas iestāžu standartu pamatnostādņu sastāvdaļa. Šajā Starptautiskajā Augstāko revīzijas iestāžu standartā ietvertās vadlīnijas ir jāizmanto kopā ar citiem Starptautiskajiem Augstāko revīzijas iestāžu standartiem.

Katra ARI var vislabāk izlemt, kā ieviest šīs vadlīnijas, ņemot vērā tās pilnvaras, struktūru, riskus un veicamā darba veidu.

2. ISSAI 140 apjoms

ISSAI 140 ir balstīts uz 1.Starptautiskā kvalitātes kontroles standarta ISQC 1[1] pamata principiem, kas pieņemti, kā nepieciešami, lai tos piemērotu ARI. Lai arī ISQC 1 ietver dažus jautājumus, kas saistīti tieši ar publiskā sektora revīzijas iestādēm, un dažādā ziņā ir atbilstoši ARI, tomēr, lai tos varētu piemērot ARI, pamata principi ir jāizskaidro. ISSAI 40 ataino ARI pilnvaras, kas parasti ir plašākas par to, kādas tās ir profesionālām revīzijas un apliecinājumu firmām. ISSAI 140 nodrošina vadlīnijas, kas palīdz ARI visaptveroši un atbilstoši pilnvarām un apstākļiem, piemērot pamata ISQC 1 principus. Šis dokuments akcentē kvalitātes kontroles pasākumus, kas ir piemērojami, lai sasniegtu augstu kvalitāti publiskā sektora vidē.

Lai arī ISSAI 140 galvenais mērķis un pamata principi ir saskaņā ar ISQC 1, šī Starptautiskā ARI standarta prasības ir pieņemtas, lai nodrošinātu, ka tās ir atbilstošas ARI. Tādējādi šīs prasības nav vienādas ar ISQC 1 prasībām.

Apzinot un balstoties uz ISQC 1 pamata principiem, ISSAI 140 izveido ARI vispārējas kvalitātes kontroles pamatnostādnes. Šīs pamatnostādnes ir izveidotas, lai tiktu piemērotas kvalitātes kontroles sistēmai visam ARI paveiktajam darbam (finanšu revīzijai, atbilstības revīzijai, lietderības revīzijai un citam ARI veiktajam darbam).

[1] ISQC 1, Kvalitātes kontrole firmās, kas veic finanšu pārskatu revīzijas un pārbaudes un sniedz citus apliecinājuma un radniecīgos pakalpojumus, Starptautiskā grāmatvežu federācija (IFAC).

ISSAI 140 koncentrē uzmanību uz revīzijas kvalitātes organizatoriskajiem aspektiem, kas darbojas visā ARI. ISSAI 140 nodrošina arī pamatnostādnes, kas papildina citas Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas (INTOSAI) vadlīnijas, tostarp, kvalitātes kontroles vadlīnijas individuāla revīzijas uzdevums līmenī (individuāla finanšu revīzija, atbilstības revīzija, lietderības revīzija vai cits ARI veiktais darbs).

Kvalitātes kontroles vadlīnijas individuāla revīzijas uzdevuma līmenī var atrast:

- Finanšu revīzija: ISSAI 2220 – 2620 nosaka kvalitātes kontroles principus finanšu revīzijās;
- Lietderības revīzija: ISSAI 3000/79 noteikti kvalitātes kontroles principi lietderības revīzijās, kas tālāk aplūkoti GUID 3910/100-109;
- Atbilstības revīzija: ISSAI 4000/80-88 noteikti kvalitātes kontroles principi.

Ja ARI vēlas apgalvot, ka tās darbība atbilst ISQC 1 (un Starptautiskajiem revīzijas standartiem), tai būs jāņem vērā ISQC 1 pieprasītās prasības. Starptautisko revīzijas standartu piemērošanas prasības ir aprakstītas finanšu revīzijas standartos.

ISQC 1 ir pieejams Starptautiskā grāmatvežu federācijas (*International Federation of Accountants*) tīmekļa vietnē www.ifac.org

ARI ir nepieciešams izskaidrojums dažiem terminiem, kas izmantoti ISQC 1. Šie izskaidrojumi ir izklāstīti šī dokumenta 7. nodaļā.

3. ISQC 1 Pārskats

ISQC 1 aplūko profesionālu grāmatvežu firmas pienākumus saistībā ar tās finanšu pārskatu revīziju un pārbaužu, kā arī citu sniegto apliecinājuma un radniecīgu pakalpojumu kvalitātes kontroles sistēmu.

ISQC 1 vēsta, ka „*Firmai ir pienākums izstrādāt un uzturēt kvalitātes kontroles sistēmu, kuras mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka:*

(a) firma un tās darbinieki ievēro profesionālo standartu prasības, kā arī spēkā esošās likumu un normatīvo aktu prasības;
(b) firmas vai atbildīgo partneru izstrādātie ziņojumi ir atbilstoši apstākļiem.”[2]

ISSAI 140 pamatnostādņu nolūks ir sasniegt tādu pašu mērķi saistībā ar katras ARI pilnvarām un apstākļiem.

[2] ISQC 1, 11.punkts.

4. Kas ir kvalitātes kontroles sistēma?

ISSAI 140 izmanto kvalitātes kontroles pamatnostādņu elementus, kādi ir aprakstīti ISQC 1. ISSAI 140 ņem vērā arī īpaši nozīmīgus jautājumus publiskā sektora revīzijas vidē, kas ietekmē ARI kvalitātes kontroles sistēmu. ISQC 1 akcentē, ka kvalitātes kontroles sistēmas elementi ir:

(a) vadības atbildība par kvalitāti firmā;
(b) būtiskās ētikas prasības;
(c) akceptēšana un turpināšana;
(d) personāls;
(e) darba uzdevuma izpilde;
(f) pārraudzība.

Papildus iepriekš minētajiem elementiem, ISQC 1 atzīmē nepieciešamību dokumentēt uzņēmuma kvalitātes kontroles pamatprincipus un procedūras un darīt tās zināmas uzņēmuma personālam.

ISQC 1 ietvertās kvalitātes kontroles sistēmas elementi ir piemērojami ARI veiktā darba sfērai (kas var būt plašāka nekā ISQC 1 „revīzijas uzdevumi"). Tādējādi ARI plānojot kvalitātes kontroles sistēmu, jāapsver ISQC 1 pamata principi.

Svarīgākais mērķis ir katrai ARI apsvērt tās darba kvalitātes riskus un izveidot kvalitātes kontroles sistēmu, kas atbilstoši reaģētu uz šiem riskiem. Kvalitātes riski būs atkarīgi no katras ARI pilnvarām, funkcijām, apstākļiem un vides, kādā tā darbojas. Šie riski var rasties no dažādiem ARI darba aspektiem. Piemēram, kvalitātes riski var rasties profesionālā sprieduma pielietošanā, pamatprincipu un procedūru plānošanā un ieviešanā vai metodēs, kuras ARI izmanto, lai paziņotu sava darba rezultātus.

Kvalitātes kontroles sistēmas uzturēšanai ir nepieciešama nepārtraukta pārraudzība un apņemšanās veikt pastāvīgus uzlabojumus.

5. ISSAI 140 struktūra

ISSAI 40 6.nodaļā ir atspoguļots katrs ISQC 1 minētais elements sekojošā veidā:

- ISQC 1 pamata princips;
- ARI pieņemtie pamata principi;
- Piemērošanas vadlīnijas ARI.

6. ARI kvalitātes kontroles sistēmas pamatnostādnes

(a) 1.elements: vadības atbildība par kvalitāti ARI

ISQC 1 pamata princips:

„Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir veicināt tādu iekšējo kultūru, kurā ikviens apzinās kvalitātes izšķirošo nozīmi darba uzdevumā. Šādi pamatprincipi un procedūras nosaka, ka galīgo atbildību par firmas kvalitātes kontroles sistēmu uzņemas firmas ģenerāldirektors (vai līdzvērtīga amatpersona) un, ja nepieciešams, firmas partneru padome (vai līdzvērtīga struktūra)”[3].

ARI pieņemtie pamata principi

ARI ir jāizveido pamatprincipi un procedūras, kuru mērķis ir veicināt tādu iekšējo kultūru, kurā ikviens apzinās, ka kvalitāte ir svarīga jebkura darba veikšanā. ARI vadītājam, kuram ir vispārēja atbildība par kvalitātes kontroles sistēmu, ir jānosaka šie pamatprincipi un procedūras.

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- Atkarībā no ARI pilnvarām un apstākļiem, tās vadītājs var būt individuāla persona vai personu grupa.
- ARI vadītājam jāuzņemas vispārēja atbildība par ARI veiktā darba kvalitāti[4].
- ARI vadītājs var deleģēt tiesības pārvaldīt ARI kvalitātes kontroles sistēmu personai vai personām ar pietiekamu un atbilstošu pieredzi uzņemties šādu pienākumu.
- ARI ir jācenšas sasniegt kultūru, kurā ikviens apzinās, ka kvalitāte ir svarīga jebkura darba veikšanā ARI. Lai sasniegtu šādu kultūru, ARI vadītājam ir jānosaka pareizu ētisko klimatu[5], kas uzsvērtu visa ARI darba, tostarp, paveiktā darba kvalitātes būtiskumu. Šāda veida kultūra balstās arī uz ARI visu līmeņu vadības skaidrām, konsekventām un biežām darbībām, kas uzsver kvalitātes būtiskumu.
- Katras ARI stratēģijai jāietver svarīgākās prasības, lai tā varētu sasniegt kvalitāti visā tās darbībā, lai politiski, ekonomiski vai citi apstākļi neietekmētu paveiktā darba kvalitāti.
- ARI jānodrošina, lai kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras tiek skaidri izziņotas ARI personālam un jebkurai citai nolīgtai pusei, kas veic ARI darbu.
- ARI jānodrošina, ka ir pieejami pietiekami resursi, lai uzturētu kvalitātes kontroles sistēmu ARI.

[3] ISQC 1, 18.punkts
[4] Saskaņā ar ISSAI 20 „Caurskatāmības un atbildības principi” 5.principu
[5] Ētiskais klimats un revīzijas kvalitāte – Starptautiskā revidentu komisija, Uzņēmumu forums, Starptautiskā grāmatvežu federācija (2007. gada decembris) – www.ifac.org.

(b) 2.elements: Būtiskās ētikas prasības

ISQC 1 Pamata princips:

"Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka firma un tās personāls ievēro atbilstīgās ētikas prasības"[6].

ARI pieņemtais pamatprincips

ARI ir jānosaka pamatprincipi un procedūras, kas nodrošinās pietiekamu pārliecību, ka ARI, ieskaitot tās personālu un jebkuru nolīgto pusi, kas veic ARI darbu, ievēro atbilstīgās ētikas prasības.

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- ARI ir jāuzsver attiecīgo ētisko prasību ievērošanas būtiskums darba veikšanā.
- Visam ARI personālam un jebkurai citai nolīgtajai pusei, kas veic ARI darbu, jārāda atbilstoša ētiskā uzvedība.
- ARI vadītājam un ARI augstākā līmeņa personālam jārāda atbilstošas ētiskas uzvedības piemērs.
- Attiecīgajās ētiskajās prasībās jāietver jebkādas prasības, kas minētas ARI darbību reglamentējošajās juridiskajās un tiesiskajās pamatnostādnēs.
- Atbilstoši to pilnvarojumam, apstākļiem un personāla apstākļiem, ARI attiecīgās ētiskās prasības var ietvert, vai balstīties uz INTOSAI Ētikas kodeksu (ISSAI 130) un IFAC noteiktajām ētiskajām prasībām.
- ARI jānodrošina, lai pamatprincipi un procedūras pastiprinātu ISSAI 130 noteiktos profesionālās ētikas pamata principus:
  - godprātību;
  - neatkarību, objektivitāti un taisnīgumu;
  - konfidencialitāti;
  - profesionālo kompetenci.
- ARI jānodrošina, lai jebkura nolīgtā puse, kas veic ARI darbu, veic to saskaņā ar atbilstošo konfidencialitātes vienošanos.
- ARI ir jāapsver personāla rakstisku deklarāciju izmantošana, kas apliecina atbilstību ARI ētikas prasībām.
- ARI ir jāgarantē, ka pamatprincipi un procedūras nodrošina savlaicīgu ARI vadītāja informēšanu par ētikas prasību pārkāpumiem un sniedz iespēju ARI vadītājam veikt atbilstošas darbības, lai atrisinātu šos pārkāpumus.
- ARI ir jāgarantē, ka pamatprincipi un procedūras nodrošina ARI vadītāja, personāla un jebkuras nolīgtās puses, kas veic ARI darbu, neatkarību.

(Vairāk informācijas par ARI neatkarību meklējiet *INTOSAI – P10 Mehiko deklarācija par ARI neatkarību* un *GUID 9030 ARI neatkarības vadlīnijas un labā prakse*).

[6]ISQC 1, 20.punkts.

- ARI ir jāgarantē, ka pamatprincipi un procedūras nodrošina revīzijas personāla rotāciju, lai attiecīgā gadījumā samazinātu personāla sasaistes ar revidējamo vienību risku. ARI var apsvērt arī citus veidus, kā samazināt šo risku.

(c) 3.elements: akceptēšana un turpināšana

ISQC 1 Pamata princips:

„Firma izstrādā pamatprincipus un procedūras, kas nosaka klientu attiecību un īpašu darba uzdevumu akceptēšanas un turpināšanas kārtību un kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka firma uzņemas un turpina tikai tādas attiecības un darba uzdevumus, attiecībā uz kuriem:

(a) firmas kompetence, spējas, laiks un resursi ir pietiekami, lai veiktu darba uzdevumu;
(b) firma spēj nodrošināt atbilstību būtiskajām ētikas prasībām; un
(c) *firma ir izvērtējusi klienta godprātību, un firmas rīcībā nav informācijas, kas liktu to apšaubīt.”*[7]

ARI pieņemtie pamatprincipi

ARI izstrādā pamatprincipus un procedūras, kas nodrošina ARI ar pietiekamu pārliecību, ka tā veiks revīziju un citus darbus tikai, kur ARI:

(a) ir kompetenta veikt darbu un tai ir spējas, ieskaitot, laiku un resursus, lai to paveiktu;
(b) atbilst būtiskajām ētikas prasībām;
(c) ir apsvērusi, revidējamās vienības godprātību un to, kā novērst iespējamo kvalitātes risku.

Pamatprincipiem un procedūrām ir jāaptver katras ARI veicamā darba apjoms. Daudzos gadījumos ARI nav liela rīcības brīvība sava darba veikšanai. ARI veic darbu trīs galvenajās kategorijās:

- **darbs, ko tām ir jāveic obligāti saskaņā ar to pilnvarām un statūtiem;**
- **darbs, ko tām ir jāveic saskaņā ar to pilnvarām, bet tām ir rīcības brīvība noteikt darba izpildes laiku, apjomu un/vai veidu;**
- **darbs, ko tās var izvēlēties veikt.**

[7] ISQC 1, 26.punkts

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- Visām revīzijām un cita veida darbiem, ARI ir jāizveido sistēmas, kas ņem vērā kvalitātes riskus, kas var rasties darba veikšanas rezultātā. Tie ir atkarīgi no darba veida.
- Parasti ARI veic darbu ar ierobežotiem resursiem. ARI būtu jāapsver darba plāns un tas, vai tām ir pietiekami līdzekļi, lai paveiktu darba apjomu vēlamajā kvalitātes līmenī. Lai to sasniegtu, ARI jābūt sistēmai, kas nosaka darba prioritātes tā, lai tiktu ņemta vērā nepieciešamība uzturēt darba kvalitāti. Ja resursi nav pietiekami un rada riskus kvalitātei, ARI būtu jābūt procedūrām, kas nodrošina, ka ARI vadītājs un, attiecīgā gadījumā, likumdevējs vai valsts budžeta iestāde, ir informēta par līdzekļu nepietiekamību.
- ARI ir jānovērtē, vai, saskaņā ar INTOSAI - P10, eksistē būtisks risks tās neatkarībai. Ja šāda veida risks tiek identificēts, ARI jānosaka un jādokumentē, kā tā plāno risku novērst un jānodrošina, ka tiek veikts apstiprināšanas process un, ka tas tiek atbilstoši dokumentēts.
- Ja tiek apšaubīta revidējamās vienības godprātība, ARI ir jāapsver un jāatrisina riski, kas radušies no personāla spējām, resursu daudzuma un jebkuri citi ētiski apstākļi, kas var rasties revidējamajā vienībā.
- ARI jāapsver patstāvīgā darba, tostarp, par kuru noslēgts līgums, pieņemšanas un turpināšanas procedūras. Ja ARI nolemj veikt darbu, tai jānodrošina, ka lēmums ir pieņemts iestādei atbilstošajā līmenī un saistītie riski ir novērtēti un pārvaldīti.
- ARI ir jānodrošina, ka riska pārvaldības procedūras ir atbilstošas, lai mazinātu iespējamos riskus, kas var rasties darba izpildes laikā. Risku mazināšanas pasākumi ietver:
    - paveicamā darba apjoma rūpīgu izvērtēšanu;
    - augstākā līmeņa vadītāju/zinošāka personāla amatā iecelšana;
    - padziļinātas revīzijas uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudes veikšanu pirms ziņojuma publicēšanas.
- ARI savos ziņojumos jāizpauž informācija par īpašiem gadījumiem, kas, citā gadījumā, neļautu revīzijas iestādei pieņemt revīzijas vai citu darbu.

(d) 4.elements: Personāls

ISQC 1 pamata princips:

„Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka firmā ir pietiekami daudz darbinieku, kuru kompetence, spējas un motivācija attiecībā uz ētikas prasību ievērošanu ir pietiekama, lai:

(a) darba uzdevumi būtu veikti atbilstoši profesionālajiem standartiem un spēkā esošām likumu un normatīvo aktu prasībām; un
(b) firma vai atbildīgie partneri varētu izstrādāt apstākļiem atbilstošus ziņojumus”[8].

[8] ISQC 1, 29.punkts.

ARI pieņemtais princips

ARI izveido tādus pamatprincipus un procedūras, kas nodrošina to ar pietiekamu pārliecību, ka tai ir pietiekami resursi (personāls un, kur atbilstoši, jebkuras citas nolīgtās puses, kas veic ARI darbu), kuru kompetence, spējas un motivācija attiecībā uz ētikas prasību ievērošanu ir pietiekama, lai:

(a) **veiktu darbu saskaņā ar atbilstošajiem standartiem un spēkā esošām likumu un normatīvo aktu prasībām;**
(b) **ļautu ARI publicēt apstākļiem atbilstošus ziņojumus.**

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- Neatkarīgi no tā, vai darbu veic ARI personāls, vai nolīgtais personāls, ARI var balstīties uz dažādiem avotiem, lai nodrošinātu, ka tiem ir nepieciešamās prasmes un zināšanas.
- ARI jānodrošina, ka visam darbam, ko veic ARI, ir skaidri piemērota atbildība.
- ARI jānodrošina, ka ARI personālam un nolīgtajām pusēm, kas veic ARI darbu (piemēram, zvērinātu grāmatvežu vai konsultantu uzņēmumi) ir prasmes, kas nepieciešamas, lai paveiktu darbu.
- ARI jābūt spējīgai noteikt, ka īpašos gadījumos ARI personālam un, attiecīgā gadījumā, jebkurai nolīgtajai pusei, kas veic ARI darbu, papildus ARI noteiktajām prasībām, var būt personisks pienākums atbilst arī profesionālo iestāžu noteiktajām prasībām.
- ARI jānodrošina, ka personāla politika un procedūras sniedz atbilstošu uzsvaru uz kvalitāti un ARI ētikas principu ievērošanu. Šāda ar personālu saistīta politika un procedūras var iekļaut:
  - pieņemšanu darbā (un pieņemtā personāla kvalifikāciju);
  - darba izpildes novērtēšanu;
  - profesionālo izaugsmi;
  - iespējas (tostarp pietiekams laiks, lai veiktu uzdevumus atbilstoši noteiktajiem kvalitātes standartiem);
  - zināšanas (gan ētiskās, gan tehniskās);
  - karjeras izaugsmi;
  - paaugstināšanu;
  - atlīdzību;
  - personisko vajadzību novērtēšanu.
- ARI jāveicina visa personāla apmācība, lai veicinātu to profesionālo izaugsmi un palīdzētu nodrošināt, ka personāls ir apmācīts nepārtraukti attīstīties profesijā.
- ARI ir jānodrošina, ka personālam un jebkurai nolīgtajai pusei, kas veic ARI darbu, ir atbilstoša sapratne par publiskā sektora vidi, kurā ARI darbojas, kā arī par pašu darbu, kas tiem ir jāveic.

- ARI ir jānodrošina, ka kvalitāte un ARI ētiskie principi ir personāla un jebkuras citas puses, kas nolīgta, lai veiktu ARI darbu, darba izpildes novērtēšanas pamata virzītāji.

(e) 5.elements: Revīzijas un citu darbu izpilde

ISQC 1 Pamata princips:

" Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka darba uzdevumi tiek veikti atbilstoši profesionālajiem standartiem un spēkā esošajām likumu un normatīvo aktu prasībām un ka firmas un atbildīgo partneru sniegtie ziņojumi ir atbilstīgi apstākļiem. Pamatprincipi un procedūras reglamentē šādus jautājumus:

a) jautājumus, kas ir būtiski, lai nodrošinātu konsekventu darba uzdevuma izpildes kvalitāti;
b) pienākumus uzraudzības jomā;
c) pienākumus pārbaudes jomā".[9]

ARI pieņemtais princips

ARI izveido tādus pamatprincipus un procedūras, kas nodrošina to ar pietiekamu pārliecību, ka revīzijas un citi darbi tiek veikti atbilstoši attiecīgajiem standartiem un spēkā esošām tiesiskajām un reglamentējošajām prasībām un ka ARI ziņojumi ir atbilstoši apstākļiem. Šādiem pamatprincipiem un procedūrām jāietver:

a) jautājumus, kas ir būtiski, lai nodrošinātu konsekventu darba uzdevuma izpildes kvalitāti;
b) pienākumus uzraudzības jomā;
c) pienākumus pārbaudes jomā.

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- ARI ir jānodrošina pamatprincipi, procedūras un rīki, piemēram, revīzijas metodoloģija, kas izveidota, lai veiktu ARI darbu, tostarp darbu, par kuru noslēgts līgums[10].
- ARI ir jānodrošina pamatprincipi un procedūras, kas veicina augstu kvalitāti un samazina vai novērš zemu kvalitāti. Tas ietver stimulējošas vides izveidošanu, profesionālā sprieduma atbilstošas izmantošanas veicināšanu un kvalitātes uzlabošanas veicināšanu. Viss paveiktais darbs būtu jāpārbauda, lai veicinātu kvalitāti, apmācību un personisko izaugsmi.
- Ja rodas sarežģīti vai strīdīgi jautājumi, ARI būtu jānodrošina, ka tiek izmantoti atbilstoši resursi (piemēram, tehniskie eksperti), lai atrisinātu šos jautājumus.

[9] ISQC 1, 32.punkts.
[10] Atbilstoši INTOSAI – P20, 3.principam.

- ARI ir jānodrošina, ka darba veikšanā tiek ievēroti piemērojamie standarti. Ja netiek ievērots kāda standartos minētā prasība, ARI ir jānodrošina, ka iemesli ir atbilstoši dokumentēti un apstiprināti.
- ARI ir jānodrošina, ka jebkuras viedokļu atšķirības, kas pastāv ARI, tiek skaidri dokumentētas un atrisinātas, pirms ziņojuma nosūtīšanas.
- ARI ir jānodrošina atbilstoši kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras (piemēram, uzraudzība, pārbaudes pienākumi un revīziju kvalitātes kontroles pārbaudes) visam veicamajam darbam (tostarp, finanšu revīzija, lietderības revīzija un atbilstības revīzija). ARI jāsaprot revīzijas kvalitātes kontroles pārbaužu būtiskums un jautājumi, kas radušies, veicot revīzijas kvalitātes kontroles pārbaudi, jāatrisina pirms ARI nosūta ziņojumu.
- ARI jānodrošina, ka eksistē procedūras, kas ļauj nosūtīt ziņojumus. Daži ARI darbi ir tik komplicēti un svarīgi, ka pirms ziņojuma nosūtīšanas ir nepieciešama pastiprināta kvalitātes kontrole.
- Ja ARI ir pakļautas īpašām procedūrām, kas saistītas ar noteikumiem par pierādījumiem (piemēram, ARI, kam ir tiesiska loma), tām ir jānodrošina, ka šīs procedūras tiek konsekventi ievērotas.
- ARI jācenšas laicīgi veikt revīzijas un citus darbus, saprotot, ka, ja darbs netiek paveikts laicīgi, samazinās tā vērtība.
- ARI jānodrošina savlaicīga paveikto darbu dokumentēšana (piemēram, revīzijas darba dokumentu).
- ARI jānodrošina, ka visa dokumentācija (piemēram, revīzijas darba dokumenti) ir ARI īpašums, neskatoties uz to, vai darbu veica ARI vai nolīgtā puse.
- ARI jānodrošina, ka tiek ievērotas atbilstošas procedūras konstatējumu pārbaudei. Tas sniedz iespēju pusēm, kuras tieši skar ARI darbs, sniegt komentārus, pirms darbs tiek pabeigts, neskatoties uz to vai ARI ziņojumu, ir, vai nav publiskojusi.
- ARI jānodrošina, ka tās saglabā dokumentāciju likumos, reglamentā, profesionālajos standartos un vadlīnijās noteiktajā laika periodā.
- ARI jāsaglabā līdzsvars starp dokumentācijas konfidencialitāti un caurskatāmības un atbildības nepieciešamību. ARI jāizveido caurskatāmas procedūras, kas risinātu situācijas ar informācijas pieprasījumiem, kas ir saskaņā ar to jurisdikcijas tiesisko regulējumu.

(f) 6.elements: Pārraudzība

ISQC 1 Pamata princips:

"Firma izstrādā pārraudzības procesu, kura mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras ir atbilstīgas, adekvātas un efektīvas. Šāda procesa ietvaros:

(a) tiek pastāvīgi izvērtēta firmas kvalitātes kontroles sistēma, tostarp, periodiski pārbaudot vismaz vienu katra atbildīgā partnera pabeigto darba uzdevumu;

(b) firma nosaka par pārraudzības procesu atbildīgo partneri vai partnerus, vai citas personas firmā, kurām ir pietiekama un atbilstīga pieredze un pilnvaras, lai veiktu šādus pienākumus; un

(c) ir spēkā prasība, ka darba uzdevuma pārbaudē nedrīkst būt iesaistītas puses, kas piedalījušā darba uzdevuma veikšanā vai darba kvalitātes kontroles pārbaudē"[11].

ARI pieņemtais pamatprincips

ARI izveido pārraudzības procesu, kas nodrošina to ar pietiekamu pārliecību, ka kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras ir atbilstošas, adekvātas un efektīvas. Šāda procesa ietvaros:

(a) ARI kvalitātes kontroles sistēma tiek pastāvīgi izskatīta un novērtēta, tostarp, tiek pārbaudīts ARI paveiktā darba paraugs;
(b) ir jāuzdod uzraudzības procesu indivīdam vai indivīdiem, kam ir pietiekama un atbilstoša pieredze, kā arī tiesības, lai uzņemtos šo atbildību;
(c) tie, kas veic pārbaudi ir neatkarīgi (tie nebūs piedalījušies darba procesā vai darba kvalitātes kontroles nodrošināšanā).

Piemērošanas vadlīnijas ARI

- ARI jānodrošina, ka tās kvalitātes kontroles sistēma ietver ARI kontroles procedūru neatkarīgu pārraudzību (izmantojot personālu, kas nav iesaistīts darba veikšanā).
- Ja darbu veic nolīgta puse, ARI ir jāsaņem apstiprinājums, ka nolīgtajam uzņēmumam ir efektīva kvalitātes kontroles sistēma.
- ARI ir jānodrošina, ka kvalitātes kontroles sistēmas pārraudzības rezultāti tiek savlaicīgi paziņoti ARI vadītājam, lai tas varētu veikt atbilstošas darbības.
- Attiecīgā gadījumā ARI vajadzētu apsvērt citas ARI vai atbilstošas iestādes piesaistīšanu, lai veiktu vispārējās kvalitātes sistēmas neatkarīgu pārbaudi (piemēram, savstarpējo pārbaudi (peer review))[12].
- Attiecīgā gadījumā ARI var izlemt pārraudzīt darba kvalitāti izmantojot citus līdzekļus, tostarp, bet ne tikai:
  - neatkarīgu akadēmisko pārbaudi;
  - ieinteresēto pušu aptaujas;
  - ieteikumu ieviešanas uzraudzības pārbaudi;
  - atsauksmes no revidējamām vienībām (piemēram, klientu aptaujas).
- ARI jābūt procedūrām, kas paredzētas, lai risinātu ar ARI veikto darbu saistītās sūdzības vai liecības.
- ARI jāņem vērā tas, vai ir likumdošanas vai citas prasības, kas paredz uzraudzības ziņojumu publiskošanu vai reaģēšanu uz ar ARI veikto darbu saistītām sabiedrības sūdzībām vai liecībām[13].

---

[11] ISQC 1, 48.punkts.
[12] Atbilstoši INTOSAI – P20, 9.principam.
[13] Atbilstoši ISSAI 130, Ētikas kodeksa 11.punktam.

7. Terminu paskaidrojumi

Ja ARI apgalvo, ka tās darbība atbilst ISQC 1 (un Starptautiskajiem revīzijas standartiem), tai ir jāņem vērā ISQC 1 prasības. ISQC 1 ietver vairāku terminu definīcijas. Piemērojot ISSAI 40, ISQC 1 izmanto šādus terminus:

‘Firma’	Termins ‘firma’ attiecas uz visu ARI kopumā. Gadījumā, kad ARI vadītājs ieceļ amatā darbinieku, zvērinātu grāmatvedi vai revīzijas partnerības iestādi, vai citu atbilstoši kvalificētu personu, lai veiktu revīzijas vai citus darbus, ‘firma’ attiecas uz ARI vadītāju, personu, kurai uzticēts veikt revīzijas vai citus darbus un, attiecīgā gadījumā, firmu, kurai persona ir partneris, dalībnieks vai darbinieks.
‘Darba uzdevums’	Termins ‘darba uzdevums’ attiecas uz paveikto darbu, pildot ARI funkcijas (piemēram, finanšu revīzija, kas veikta saskaņā ar katras ARI atbilstošo jurisdikciju).
‘Atbildīgais partneris’	Termins ‘atbildīgais partneris’ attiecas uz darbinieku, zvērināto grāmatvedi vai citu atbilstoši kvalificētu personu, kas saskaņā ar ARI pamatprincipiem un procedūrām ir atbildīga par darbu un ziņojumu, kas izdots ARI vadītāja vārdā.
‘Klients’	Termins ‘klients’ attiecas uz valsts iestādi vai iestādēm, kas pakļauta revīzijai vai citam ARI darbam (piemēram, revidējamā vienība).

Šajā ISSAI minētās vadlīnijas ir atbilstošas šiem terminiem.

Starptautiskās Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas ISSAI standartu tulkošanu latviešu valodā un standartu aktuālo versiju uzturēšanu nodrošina

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Skanstes iela 50,
Rīga, LV 1013
tālrunis: 67017500
fakss: 67017673
e-pasts: lrvk@lrvk.gov.lv

www.lrvk.gov.lv